

Poštnina plačana v gotovini.

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

DRAMA

1946 — 1947

11

Aleksander N. Afinogenov

V TAJGI

Premiera v torek, 15. aprila 1947

V TAJGI

Igra v treh dejanjih. Spisal A. N. Afinogenov. Prevedel dr. Bratko Kreft
Scenografa: B. Simčič in ing. arch. E. Franz — Režiser: Slavko Jan

Aleksej Jefimovič Korjuško, načelnik izogibališča	
»Daljokoje«	F. Milčinski
Ljubov Semjonovna, njegova žena	E. Kraljeva
Ženja, njuna hči	A. Svetelova
Lavrentij Petrovič Boljšev, čuvaj proge	S. Česnik, S. Jan
Glaša, njegova žena	I. Mežanova, V. Simčičeva
Ivan Makarovič Makarov, Glašin oče, kretničar	P. Kovič
Genadij Mironovič Tomilin, telegrafist	J. Tiran
Vlas Filipovič Tonkih, drugi kretničar	F. Lipah
Matvej Iljič Maljko, poveljnik korpusa, general	S. Sever
Vera Nikolajevna, njegova žena	M. Danilova
Sulin, poveljnik salonskega voza	D. Makuc

Godi se nekega avgustovega dne na samotni postajnici Daljokoje
sredi tajge

Nekaj let pred drugo svetovno vojno

Kostumi: Mija Jarčeva, izdelani v gledališki krojačnici pod vodstvom
Jožeta Novaka in Živke Jančeve

Inspicijent: B. Starič — Odrski mojster: A. Podgorelec — Šef razsvetljač:
A. Premk — Lasuljar: A. Cécić

Cena Gledališkega lista din 5.—

Lastnik in izdajatelj: Uprava Slovenskega Narodnega gledališča
v Ljubljani. Predstavnik: Janko Liška Urednik: Emil Smasek.
Tiskarna Slovenija. — Vsi v Ljubljani.

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1946-47

DRAMA

Štev. 11

Narodni umetnik RSFSR

NIKOLAJ VASILJEVIČ PETROV:

ALEKSANDER AFINOGENOV

(1904—1941)

Dne 29. oktobra preteklega leta je minilo pet let, odkar je neprizanesljiva smrt sredi plodnega ustvarjanja pretrgala življenjsko nit Aleksandra Nikolajevič Afinogenova. Osirotela je sovjetska dramatika, osirotelo je rusko gledališče.

Afinogenov je bil eden prvih dramatikov mlade sovjetske dramatike, ki se je šele pravkar gradila. Bil je prvi, ki je pisal dramska dela globokih idejnih zamisli, dela, ki niso služila zgolj propagandi, marveč so bila prave umetniške stvaritve. Bil je prvi, ki je namesto običajne sheme postavil problem polnovrednega umetniškega lika. Njegovo delo »Čudak«, z glavnim junakom nepartijcem inteligentom Borisom Volginom, navdušenim pristašem nove sovjetske stvarnosti, pomeni prelom v sovjetski dramatiki, katero postavlja na novo pot, ji kaže nove smeri, odpira smeje, drzne umetniške perspektive pri ustvarjanju bodočih ruskih dramskih del. Afinogenov zoperstavlja uobičajeni publicistiki in shematizmu dramskih podob in obrazov, prevladujočih v delih mladih sovjetskih dramatikov do pojave »Čudaka« na sovjetskem odru, svojo veliko temo, polnovrednost in polnokrvnost umetniških podob ter visoko umetniško vrednost, ki krije v sebi svojevrstnost, v kateri prihaja do izraza vsa značilnost njegovega časa.

Afinogenov je prvi sovjetski dramski pisatelj, ki se zaveda odgovornosti resničnega umetnika, — umetnika, ki ne le da daje v svojih delih izraza in dopolnitve sodobnosti, marveč skuša tudi neustrašeno pogledati naprej. Ni ga strah govoriti o jutrnjem dnevu, ne boji se v svojih delih govoriti o rečeh, ki se nam zde danes neobičajne, a že jutri postajajo sodobne in življenjske.

Zato so njegova dela tako razgibala gledalce, zato se je o delih Afinogenova vselej tako živahno razpravljalo, zato je bil študij njegovih del v gledališču vedno radosten praznik.

V čem je bila skrivnost tega mladega dramskega pisatelja?

Zaradi česa so imela njegova dela tak prodoren uspeh in so jih igrali skoraj v vseh sovjetskih gledališčih?

Kaj je nosil v sebi ta vitki, živahni in neizmerno veseli mladi mož, ki se je vselej strastno in goreče odzival na vsak dogodek v življenju?

Živel je, bil je rojen za življenje.

Ko sem pregledoval življenjepisne podatke tega neobičajnega mladeniča, me je presenečalo, kako zgodaj in s koliko odgovornosti je nastopil svojo življenjsko pot — pot državljana Sovjetske zveze.

Bilo mu je sedemnajst let, ko je že predaval o umetnosti, bil član redakcijskega odbora krajevnega vestnika, bil lektor za gledališke predstave, pisal recenzije o predstavah.

Z osemnajstimi leti je bil vojaški cenzor, bila mu je poverjena odgovorna naloga pri popularizaciji cele vrste uredb, izdanih od sovjetskih oblasti. Hodil je po vaseh, kjer je vršil dolžnosti, ki bi bile pretežke marsikateremu odraslemu človeku, on pa je vselej častno izpolnjeval poverjene mu naloge.

Svoje življenje in svojo usodo je povezal z življenjem mlade sovjetske države, ki se je šele gradila.

In življenje mu je vse to obilo poplačalo.

Dvajsetletni Aleksander Afinogenov je z odličnimi priporočili zapustil svoje majhno rojstno mesto Skopci in odšel v Moskvo, kjer se je vpisal v višjo šolo.

Študent ekonomskih ved in slušatelj novinarskega instituta — to so njegovi prvi koraki v Moskvi.

Ko je Afinogenov dovršil enaindvajseto leto, je dokončno sklenil, da se bo ves posvetil literarnemu delu. Napisal je svoj intimni manifest, nanašajoč se na svoje bodoče delo, na naloge, ki jih je videl pred seboj, na njegove cilje.

Od srca mi je žal, da nimam pri roki tistega znamenitega dokumenta, ki tako lepo priča o visokih moralnih načelih mladega Afinogeneva. Ta dokument odkriva vso romantičnost mladeniča, ki se šele izgrajuje, a si že jasno postavlja naloge, za izpolnitev katerih je pripravljen dati tudi življenje.

In jaz, ki Afinogenova dobro poznam, lahko rečem, da je kot pravi junak pošteno in častno izpolnil tiste velike dolžnosti, ki jih je vzel nase, ko je podpisal svoj »literarni manifest«.

Aleksander Nikolajevič je bil človek z visoko razvitim čutom odgovornosti, človek, ki je nad vse ljubil delo in poštenost v delu.

To, kar je obljubil, mu je bilo sveto. Obljubljeno je vselej izpolnil do dneva, ure in minute natanko. Delo, ki ga je obljubil do

določenega časa, je bilo vedno pravočasno končano in niti enkrat se ni zgodilo, da ne bi izpolnil dane oblube. Delal je nenavadno mnogo. Bil je neutrujen delavec, poln življenjske radosti.

Ljubil je življenje, žejalo ga je po življenju, znal je živeti. Tega ne zna vsakdo — ni tako lahko znati živeti.

Afinogenov pa je znal živeti, rad je živel, hkrati pa je bil najbolj tvoren član svoje družbe.

Živel je zunaj mesta in pri njem so se neprestano srečevali najbolj zanimivi umetniki. Kadar koli si potrkal pri njem, vselej si srečal v njegovem domu najbolj zanimive ljudi, kakršnih si se najmanj nadejal: danes komponista Prokofjeva, jutri heroja Sovjetske zveze Mazurina ali Vodopjanova, ali pa si se nepričakovano seznanil s še neznanim A. A. Ignatjevim, ki je prišel k Afinogenovu po nasvet, ali naj tiska svoje delo »Petdeset let v gradnji« ali ne.

Vsi so ljubili Afinogenova in njegov dom je imel neko posebno privlačno silo.

In tega burno živečega človeka, tega nenavadno nadarjenega tvorca in umetnika, stremečega vedno dalje — je nekega dne nesmiselno ubila bomba, ko so bila nad Moskvo sovražna letala.

Zjutraj je prispel z letalom iz Kujbiševa, da izvrši važno in odgovorno nalogo, istega dne ob petih zvečer pa je bilo njegovo življenje zlomljeno.

Afinogenov je ustvaril izredno mnogo. Toda kar je ustvaril, je bil le začetek, le priprava za naslednja velika dela.

Afinogenov je bil umetnik velike bodočnosti — zato se ne bojim trditve, da je z njegovo smrtjo rusko gledališče osirotelo.

Ko je Afinogenov padel, je bil star sedemintrideset let, a delo, ki ga je zapustil, je ogromno.

Preko petindvajset dramskih del, nekaj nedokončanih romanov, veliko število nenavadno dragocenih dnevnikov, iz katerih šele jasno čutiš, kakšnega umetnika smo izgubili, nešteto beležnic, nekaj scenarijev, libretov, objavljeni in neobjavljeni članki in tisoče pisem, ki so ga vezala z neštetimi ljudmi.

Neglede na to, da je Afinogenov živel v našem času, v času telefona, radia, letala, je rad pisal pisma in njegova pisma so izredno zanimivi dokumenti njegove ustvarjajoče osebnosti. Njegova dela »Čudak«, »Strah«, »Daljekoje«, »Druga pota«, »Hotel Mols«, »Pozdrav Španiji«, »Mati svojih otrok«, »Mašenka« itd. so ovekovečila ime Aleksandra Afinogenova kot ime enega najbolj zanimivih in najbolj nadarjenih dramskih piscev, ki so z največjim uspehom vplivali na izgraditev mlade sovjetske dramatike.

Slavko Jan:

V TAJGI...

(Iz uvoda k bralni vaji)

»V tajgi« je psihološka igra iz sovjetskega življenja. Krasna, topla, poetična zgodba enajstih sovjetskih ljudi, ki se godi nekega avgustovskega dne na samotni postajnici Daljokoje sredi tajge — nekaj let pred drugo svetovno vojno.

Vsebinska te igre je na zunaj kaj skromna. V tajgi, na železniškem izogibališču Daljokoje, 6782 km od Moskve in 2250 km od Vladivostoka, stoji odklopljen salonski voz štev. 43, v katerem se pelje poveljnik posebne daljnovzhodne armade, tovariš Matvej Maljko z Daljnega vzhoda v Moskvo. Salonski voz bo stal na izogibališču štiriindvajset ur, dokler ne bodo popravljene bandaže. Poveljnik je poklican v Moskvo v Narkom v gospodarskih vprašanjih. To je uradna Matvejeva pot v Moskvo. Neuradna je drugačna: Matvej je smrtno nevarno bolan — ima sarkom na pljučih in zdravniki so ugotovili, da bo čez tri mesece umrl. Njegova žena Vera in poveljnik salonskega voza Sulin držita to v strogi tajnosti, da bi Matveja ne vznemirjala. Vendar on vé o strašnih posledicah svoje bolezni in skuša to pred ženo in Sulinom skrivati. Čemu bi razburjal svoje bližnje, zakaj bi delal težke ure svoji okolici? Tako drug pred drugim skrivajo glavni vzrok potovanja v Moskvo.

Matvej je boljševik. Vse svoje življenje se je boril za dobro delavca, vse svoje sile je zastavil za boljše, veselejše, socialistično življenje. In zdaj, ko je na pragu smrti, nadaljuje to borbo, ker ve, da bo po njegovi smrti ta borba šla naprej, on pa bo do poslednje minute z bodrilnimi besedami utrjeval to novo življenje. Žeja po življenju, vsa njegova ogromna vrednost, ki jo kot pravi boljševik občuti, na eni strani — na drugi pa dejstvo, ki so mu ga povedali zdravniki, tako zvani »strah pred smrtjo« — vse to mu povzroča silno borbo, iz katere je izšel kot zmagovalec. V trenutku, ko ga spoznamo, je ta borba že izvojevana in pred nami je podjeten, vesel, življenjske radosti poln človek.

»Jaz bom živel tudi po smrti! Ne tam nad zvezdami, tu na zemlji! V spominu ljudi, v svojih delih... in čim več se mi posreči storiti na zemlji za srečo svojih bližnjih, tem delj bom živel!...« A bližnjih ima Maljko mnogo: »Moja domovina... Moja partija... Naši otroci... Njih življenje je moje življenje!«

Matvej pa se ni pomiril z nastopajočo smrtjo, ne uda se brez borbe: »Smrti se ne bojimo,« pravi. »Toda umreti nočemo!... Boril se bom za življenje... Tepel se zanj! Vse institute oblazim v Moskvi,

Aleksander N. Afinogenov

vse zdravnike... Vse poskuse napravim... pa naj magari umrem pod nožem kakega kirurga za drzen poskus na slavo našega boja za življenje, preden bom sklenil roke v ponižnosti in tugi...«

Tako učvrščuje življenje na smrt bolni boljševik Matvej.

Slučajna železniška nezgoda prisili Matveja in njegova spremeljevalca, da ostanejo štiriindvajset ur na postajnici Daljokoje. Jutro — dan — večer — in novo jutro prežive skupaj s prebivalci izogibališča. Ti sovjetski ljudje jim dajo v tem času vse svoje tovarštvo, vso svojo toploto in skrb. Lahko in iskreno se Matvej vživi v tem času v samo bistvo teh ljudi. Kot dragemu tovarišu in poveljniku raportirajo ti železničarji o svojem delu. Še več: kot bližnjemu tovarišu mu zaupajo takoj tudi vse svoje intimne osebne tegobe in strani življenja.

Vso skupnost te železničarske kolonijice vznemirja eden izmed njihovih, progovni čuvaj Lavrentij Petrovič Boljšev. Lavrentij sanja o slavi, hrepeni po večjih delih: »V tajgi ni mogoče živeti... ko je drugje splošno junaštvo... Rešili smo čeljuskince... V stratosfero letamo... razne akorde bijemo kar na debelo... Vsi hočejo biti heroji, a edino jaz naj splešnim...«

Lavrentij hoče zapustiti ženo Glašo in sina Petjo ter oditi v Moskvo. Ni se sprl z ženo, nasprotno: rad jo ima in jo bo še imel, tudi s prebivalci izogibališča ni v sporu. Glaša, eksotična lepota s čudovitimi črnimi jakutskimi očmi, ga noče ovirati na tej njegovi poti in tudi ostale prepričuje, naj ga ne ovirajo, zaveda se pa, da pomeni njegov odhod resnično razpad družine. Trpi tudi zato, ker je možu »tesno v družini«, ker ga družina »davi«. Ostali prebivalci ne soglašajo z Lavrentijem, ker so prepričani, da tudi na »majhni postajici« lahko doseže uresničenjè svojega hrepenenja in služi domovini prav tako kakor v Moskvi, vendar ga o tem nihče ne more prepričati. In vse to že prvo minuto zaupajo Matveju.

Ljubov Semjonovna, žena načelnika postaje Korjuška, je strasten lovec. Lovski napor s puško na rami, tajga, to je njena domovina. V tajgi je našla zlato. Najdišče je velikega gospodarskega pomena, a ona tega ne želi in skriva svoje odkritje: »Če povemo o zlatu, navalijo s stroji, dvignejo krik in vik... zbogom, tišina tajge...« Zaradi tega je prišlo do nesoglasij med njo in njenim možem.

Genadij Mironovič Tomilin, telegrafist postajnice, je izumil radijski sprejemnik posebne konstrukcije, uči se japonščine, prepeva in igra na kitaro — ter hrepeni po Glaši.

Vse svoje tegobe zaupajo Matveju, ki mu neomejeno zaupajo. Na prvi mah se skupina naših »Malih železničarjev« znajde s stasitim poveljnikom povsem domače, brez oficialnosti. V kratkih štiriindvajsetih urah se močno zbližajo. »Preživeli smo skupaj samo en dan, a zvezali smo se za leta. Ker so nam misli in smotri isti, odtod naša moč, tovariši, naša nepremagljivost...«

Ko prebivalci postaje izvedo za Matvejevo bolezen, mu skušajo vsi pomagati: Ženja, hči načelnika izogibališča, članica Leninovega komsomola, mu ponudi svojo kri za transfuzijo, Ljubov mu zaupa, da je našla zlato, hočejo mu pomagati. Matvej s svojo zrelostjo uredi vse težkoče železničarjev: Lavrentija prepriča, da lahko tudi v najmanjšem kraju vrši junaštva in Lavrentij končno ostane na izogibališču pri drugih ter spozna, da njegova žena Glaša ni ukle-njena v ozki krog: mož — sin, marveč da prav tako kakor on polno živi in dela za novo skupnost. Ljubov spozna, da mora njeno od-

kritje služiti skupnosti, Genadijev sprejemnik v Moskvi pregledajo in odobre, tuji element na postajnici bivši dijakon, sektant — mleko-pivec Vlas Filipovič Tonkih, čudaški kretničar, ki s pijanstvom in s pesimističnim gledanjem na svet ruši disciplino, ki sicer spregleda svoje napake, je izključen iz te male sovjetske železničarske družine. Življenje se je uredilo. Načelnik izogibališča Korjuško pravi Matveju ob slovesu: »Povejte tam v Moskvi svojim tovarišem, da je na izogibališču Daljokoje vse tako, kakor je predpisano sovjetskimi železničarjem, izogibališče Daljokoje je povezano z vso domovino!«

Na ogromnem teritoriju Sovjetske zveze, povsod, pa naj bo to v prestolnici ali v kateri koli daljni pokrajini, povsod živijo ljudje prekvašeni z isto idejo, ljudje z istim stremljenjem: ustvariti in zgraditi socializem. Vsi ti ljudje živijo kot v družini, kot drug drugemu bližnji pravi tovariši. Naj bodo rudarji, kovinarji, železničarji, rdečearmejci — vojaki in starešine, pedagogi in pisatelji, umetniki in kolhozniki in komsomolci — vsi dajo svoje najboljše sile za brezrazredno skupnost. Ta ideja je tudi srčika naših »malih« železničarjev, veličina te ideje jih druži, da premaga vsak svojo tegobo in duševne bolečine in zraste v lik zdravega, novega — sovjetskega človeka.

*

*

*

V igri ni burno razvitih dogajanj in intrig, osnova je v notranjem življenju junakov in v njihovih duševnih borbah. Zato je treba pri tej igri bolj kot drugje obračati pozornost na notranjo vsebino. Igra ne sme imeti ostrih, efektnih situacij, vse mora biti uglaseno na notranje ravnovesje.

Še nekaj je za nas posebno mikavno: skoraj nekaka eksotičnost Daljnega vzhoda. In ruske pesmi, ki jih poje Genadij, te pomagajo ustvarjati razpoloženja, uglašujejo notranja nasprotja in premikajo občutja. Pesem o tajgi — ali ni to eksotika? Ali ni tajga sama eksotika? In odkrivanje zlatih rečic in Glaša z jakutskimi očmi?

Ruska pesem s svojim pretresljivim učinkom — ali ni čudovita. Spominjam na trenutek, ko Vera pove Glaši in Ženji, da bo Matvej čez tri mesece umrl —: tišina, v vrhovih smrek veter — Glaša za-poje zategnjeno in tiho pesem:

Tajga krog in krog,
jastreb straži log;
v jezeru Bajkal
val je šel čez val!

Tiho je življenje,
tih je svet daljin;
rek in smrek šumenje
pesem teh samini!

Spominjam na konec prvega dejanja, ko poje Genadij pretresljivo pesem, ki izraža približno isto, kar muči Vero, Matveja in Sulina.

Nihče me ne razume več,
s kom tugo naj delim?
Ljubezen moja preč je preč,
za koga naj živim?

Prijatelj dragi, ljubljeni,
ne zabim te nikdar!
Šele takrat, ko na vsekdar
zapró se mi oči!

Ko jasne mi zastro oči
s tenčico šlarasto,
v rumeni, hladni zemljici
pokopljejo telo.

Dalje spominjam na čudoviti konec drugega dejanja, ko po napetem idejnem spopadu med Vlasom, tem bivšim diakonom in med našim Matvejem, v katerem zastareli Vlas izziva Matveja, da naj d o k a ž e, kako se ni treba bati smrti, stasiti in plečati, a smrti namenjeni heroj Matvej pravi: »Čez tri mesece bom umrl...« Šum, ki prehaja v ropot, zaglušeni krik, ki se je iztrgal Glaši in Lavrentiju iz prsi, kot senca švigne ekspres proti Vladivostoku — izgine — in tišina — slišati je le še oddaljeni udar koles po tračnicah. Molk. Matvej se dvigne: »Pojdimo domov!« — Koliko izraza, koliko vsebine! — Vse take trenutke je treba za gledalca jasno izoblikovati, seveda ne z grobim prijemom.

Vsi igralci v tej drami morajo biti kot ljudje topli. Izogibati se morajo hlastanju za efekti, ker bi s tem pregnali iskrenost in bi iskali nepristen zven. A nepristnost nikoli ne prepriča. V tej drami ne smemo misliti, k a k o bomo zaigrali ta ali oni prizor, marveč mnogo bolj na to, k a j čuti igralec kot oseba v igri v tem ali onem prizoru. Samo tako moremo podati notranje življenje teh enajstih sovjetskih ljudi, samo tako bomo ustvarili psihološko dramo »V tajgi«.

Če nam uspe, da bomo dve uri in pol zaigrali kot topel, skromen, a notranje bogat in ubran orkester, čigar sestavine so: čustva, besede, igra, petje, scena in luč, in če bo to naše prizadevanje resnično približalo to toplo dramo našemu gledalcu, smo se vsaj nekoliko približali vsebini, ki je — kar se izraza tiče — neizčrpna.

Umetnost pripada ljudstvu. Umetnost mora segati s svojimi najglobljimi koreninami v osnovne plasti širokih delovnih množic. Umetnost mora biti razumljiva tem množicam in množice jo morajo ljubiti. Umetnost mora združevati čustvo, misel in voljo in jih dvigati.

Vladimir Iljič Lenin.

IZ GLEDALIŠKEGA ŽIVLJENJA V SOVJETSKI ZVEZI

Nova sovjetska dramatika. Sovjetska gledališča posvečajo veliko pažnjo sodobni dramski tvorbi in njihov repertoar obsega predvsem igre s sodobno tematiko. Svoje snovi zajema najnovejša sovjetska dramatika iz velike domovinske vojne in iz obnove Sovjetske zveze.

Najbolj znana dela, ki prikazujejo junaštvo narodov SZ v domovinski vojni, so:

Boris Lavrenjev: »Za one, ki so na morju«. To je drama iz življenja sovjetskih mornariških oficirjev, drama o etiki in morali sovjetskega človeka.

Boris Čirskov: »Zmagovalci«. Igra prikazuje veliki pomen stalingrajske bitke in jo vrednoti kot veliki preokret v domovinski vojni. Drama ne prikazuje borbe na fronti, marveč življenje v glavnem štabu. (Film »Veliki prelom«, ki smo ga videli tudi pri nas, je izdelan po scenariju B. Čirskova.)

VL. Solovjev je napisal dramo »Pot zmage«, igro o junaštvu sovjetskih ljudi med vojno. Dogaja se v Ukrajini in na stalingrajskem bojišču.

Nova sovjetska dramatika pa ne prikazuje samo vojakov in komandirjev Rdeče armade, marveč posveča svojo pozornost tudi herojskemu delu, ki ga je opravilo zaledje med vojno. Anatonij Surkov je napisal dramo »Daleč od Stalingrada«, ki prikazuje težkoče dela, napore in delovno zmago iz Ukrajine evakuirane tvornice daleč v zaledju. — Dve igri sta posvečeni delu sovjetskih metalurgov na Uralu: »Tam, kjer ni bilo zatemnitve« Vsevoloda Semjenova in »Diamant« N. Asanova.

Junaštvo sovjetske mladine med vojno je našlo svoj najlepši spomenik v romanu A. A. Fadejeva »Mlada garda«. Zato ne preseneča, da je ta roman 11 avtorjev dramatisiral za profesionalna gledališča (vsega skupaj je menda 100 dramatisacij). Sovjetska gledališča igrajo predvsem dramatisacijo G. Grakova, poseben uspeh pa je imela »Mlada garda« v Moskovskem teatru drame v dramatisaciji in režiji N. Ohlopkova. Kritike poudarjajo, da je Ohlopkov znal združiti v tej predstavi socialistični realizem in revolucionarno romantiko ter da se mu je posrečilo z novo uporabo izraznih sredstev (uporaba luči, ki je zoževala in širila prostor, s projekcijami in glasbo) podčrtati idejo igre.

Zelo mnogo uspeha ima tudi igra Margarete Aliger »Pravljica o resnici«, igra o Zoji Kosmodemjanski. Igra ne podaja prvenstveno zunanji tok življenja Zoje, marveč njeno notranje, osebno življenje, lik mladega človeka, ki ga je vzgojil Komsomol in ki se žrtvuje za domovino. Zojina smrt ni brutalno-nesmiselna prekinitev življenja, ona je nesmrtna, v svojih delih bo kot vzor živela v srcih sovjetskih ljudi. Ta ideja je posebno poudarjena.

Izmed iger o povojnem življenju je treba imenovati komedijo A. Kornejčuka »Pridite v Zvenkovo«, ki prikazuje vraščanje vrnivših se frontnikov v delo. Igra se dogaja v Ukrajini, na velikem kolhozu.

Cigansko gledališče »Romen« v Moskvi je uprizorilo igro, ki jo je napisal I. Rom—Lebedev, »Za vašo srečo«. Igra prikazuje življenje v ciganskem kolhozu na sovjetskem jugu tik po odhodu nemških in rumunskih okupatorjev.

Leningrajska dramatika L. Žizelenko in A. Trojev sta napisala igro »Zvestoba«, ki prikazuje življenje mladih sovjetskih učenjakov, ki so se vrnili iz RA in pričenjajo s podvojeno silo delo v laboratorijih.

Boris Gorbатов je napisal igro »Zakon prezimovališča«. Snov je zajeta iz življenja v Arktiki in rešuje vprašanja sožitja ljudi v delovnem socialističnem kolektivu.

Posebno mnogo igrajo novo dramo Konstantina Simonova »Rusko vprašanje«, ki obdeluje problem buržoaznega tiska ter intrige reakcionarnih krogov Amerike proti SZ. To je zgodba poštenega ameriškega časnikarja, ki bi moral po naročilu svojih delodajalcev napisati knjigo proti Sovjetski zvezi, a tega ne stori, marveč napiše to, kar je resnično videl v ZSSR. Zaradi tega izgubi službo, tovariši in celo lastna žena ga zapuste, ostane sam, vendar ni osamljen, ker ve, da je razen Hearstove Amerike še druga Amerika, ki bo nekoč spregovorila. Premiera, ki je imela velik uspeh, je bila v Moskovskem gledališču Leninovega komсомола, režirala je S. G. Birmanova.

Razen teh novejših iger so še stalno na repertoarju sovjetskih gledališč: Konstantin Simonov: »Ruski ljudje« in »Pod praškimi kostanji«, Pogodin: »Kremeljska ura« ter Leonida Leonova »Vdor«.

Tematika novih sovjetskih oper. Libretisti in komponisti sovjetskih oper so dolgo časa segali po zgodovinskih snoveh ter se nekako izogibali sodobne tematike, vendar se je ta slika v najnovejšem času zelo izpremenila. Prva povojna opera, ki obdeluje sodobno snov, je imela izreden uspeh. To je opera Marjana Kovala »Sevastopoljci«. Tema opere je obramba Sevastopolja v pretekli vojni. Najmočnejši so oni prizori, v katerih skladatelj izraža čustva in mišljenje ljudstva, ki je polno heroizma v najtežjih trenutkih. Glavni »junak« opere »Sevastopoljci« je ljudstvo, zato so zboru posvečeni mnogi prizori. — Operno gledališče Stanislavskega in Nemiroviča—Dančenka v Moskvi študira opero »Ljubov Jarovaja«, ki jo je po drami K. Trenjeva skomponiral skladatelj Enke. »Ljubov Jarovaja« je zgodba iz Oktobrske revolucije, ki prikazuje veličino dobe projicirano v konfliktu moža in žene, ki stojita na nasprotnih barikadah, žena na strani boljševikov, mož belogardist. — Še pred koncem sezone bo v istem gledališču premijera nove opere D. Kabalevskega »Neuklonljivi« po romanu Borisa Gorbatova. Libreto je napisal S. Cenin. — Komponist Šaporin je končal opero »Dekabristi«, komponist Kasjanov pa končuje opero »Foma Gordjejev« po povesti Maksima Gorkega. — Operni studio v Domu igralcev v Moskvi pripravlja komično opero »Bogata nevesta« med vojno na fronti padlega komponista B. Trošina. Libreto te opere je napisan po komediji iz kolhoznega življenja, ki so jo napisali Iljč, Petrov in Katajev. — »Veliko gledališče« v Moskvi pripravlja opero »Posebni komisar«, ki jo je skomponiral B. Muradeli. To je »opera o prijateljstvu narodov«, kakor jo imenuje komponist. Prikazuje sodelovanje ruskega in gruzinskega naroda v Oktobrski revoluciji. — Dmitrij Sostakovič komponira opero »Mlada garda« po romanu A. A. Fadejeva. — Operni studio leningraškega konservatorija se je posvetil operi, ki je namenjena otrokom. Po premieri opere Marjana Kovala »Volk in sedem kozličkov«, katero je pričel študirati studio 1. 1941., pa je vojna onemogočila izvedbo, pripravlja novo opero za otroke, to pot s sodobno tematiko. To je opera »Džanat« Lea Svarca, ki prikazuje junaštvo in medsebojno pomoč otrok med vojno.

»In tako tudi bo«, znano igro Konstantina Simonova bodo uprizorili v New-Yorku v predelavi Thelme Schneee. V originalu je orisan doživljaj sovjetskega polkovnika, ki pride s fronte na kratek dopust v Moskvo. Ameriška predelava prestavlja igro v povojno dobo. Naslov predelave je »The Whole World Over« (»Po vsem svetu«), ker hoče pokazati, da je treba »po vsem svetu« (?) rešiti problem vojakov, ki so se vrnili s fronte.

(E. S.)